

AGRUPACIO EXCURSIONISTA ATALAIA

C. Anselm Clavé, 3 Tel. 293 12 57 Vilanova i La Geltrú

FEDERADOS A: FEDERACION CATALANA DE MONTAÑA
FEDERACION CATALANA DE ESQUI
COMITE DE EXPLORACIONES SUBTERRANEAS DE CATALUÑA
ASOCIACION ESPAÑOLA DE CAMPING Y CARAVANA

CIRCULAR PER ALS SOCIS - NOVEMBRE 1967

Campament de Tardor

L'Agrupació fa 3 anys que ve organitzant amb bastant d'èxit aquest Campament. Ja comença a tenir anomenada entre el jovent i gent gran de la vila. Aquest any, que és quan semblava que la diada hauria tingut una concurrència extraordinària, el temps ho va esgabellar tot. Paciència! L'any vinent si Déu vol...

Lourdes està emplaçat a 7 kilòmetres de Vilanova; per tant, és fàcil el desplaçament. La peregrinació —anomenem-la així— ja comença el dissabte quan molts dels excursionistes, carregant les pesades motxilles a l'esquena, orienten els seus passos cap a Lourdes. D'altres hi van en autocar. Quan arriben a lloc, contemplen aquests paratges tan bells. Després procedeixen a la instal·lació de les tendes. Aquest any hom es delectava en veure les moltes tendes aixoplugades sota els pins. Després d'executar aquestes coses, que reporten una bona estona de treball, tots es disposen a sopar, tot comentant les petites aventures que han succeït. Així passa l'estona, en companyia dels fanals que il·luminen l'espai. Després d'estirar les cames per pair millor, arriba l'hora del Foc de Camp ja tradicional. Tothom es mou, d'una banda a l'altra preparant els elements necessaris a fi que la festa sigui de l'agrat de tots. Són moltes les persones que vénen al Foc, en cotxe, en moto. Així la vetllada adquireix una presència molt més viva. Començà a les 11.

Jo vaig anar-hi amb uns altres nois en cotxe. Anant per la carretera tots ens ho temérem. I així va ésser. El vidre devanter s'anava esquitxant per les fines gotes que queien d'aquell cel mig encapotat. Per fi, començà el Foc. Després d'un petit pròleg —que jo vaig considerar interessant— es van succeir una colla d'actuacions també elogioses. Sortiren en primer lloc 3 noiets segurament amb la por arrapada al cos; dos d'ells amb guitarra; l'altra portava «la veu cantant». Van fer el seu paper força bé. Al final hom els acomiadà amb una forta ovació. Escoltàrem xistes, sketches, el clàssic de l'elefant. En Joan Collell, amb la seva guitarra, cantant cançons de tipus irònic. Unes noies-guies van desenvolupar una representació, però no la pogueren acabar perquè es posà a ploure. Cadascú, cap al niu i nosaltres, al cotxe. Per la carretera hi havia molts cotxes que tornaven a Vilanova. Aixó que narraré no ho vaig viure però estic segur que va esdevenir d'aquesta manera.

La pluja anava atravesant el sostre de les tendes. La cosa arribà a un límit que no es pogué soportar més. Tots es traslladaren a l'ermita havent de travessar un petit espai on la pluja, els esquerdats llamps i els ressonants trons jugaven a veure qui podia més. Tots plegats portaren la disbauxa i el desconcert a tothom. Tothom va passar la nit com pogué. Molts no pogueren aclucar els ulls, però és un fet que els muntanyencs

han d'estar preparats a viure d'aquestes coses perquè sinó ja no serien excursionistes.

Com tots els dies arribà l'alba. El sol, però, no es decidí a treure el nas. El programa del Campament deia «alegre despertar», Segurament no ho devia ésser tant.

El diumenge al matí, malgrat tot, els autocars portaven plens els seients. Arribaren els esforçats atletes del «Cross». Es celebrà el Sacrifici de la Missa. Les noies-guies van entonar uns cants molt bonics —espirituals negres— que hi donaven solemnitat. Després vingueren les sardanes. Al cap de pocs moments al cel li tornà a venir ganes de ruixar amb força. Per aquesta plugeta tan a deshora s'hagué de suspendre la parada de llibres. Els venedors de begudes no tingueren l'èxit que haurien tingut. Les sardanes es feren en un local a cobert. Hi hagué el repart dels premis del «Cross» i de les altres activitats excursionistes de l'Entitat. Un cop va acabar de ploure les sardanes es ballaren a la plaça. De mica en mica el sol tornà a il·luminar l'espai. A la tarda hi hagué la segona audi-

ció a càrrec de la Cobla «La Principal de Badalona», com les del matí, que satisfeu molt els sardanistes. Enmig de la dansa, repartiment de caramels i chups a la mainada i als molts «grandots» que s'esmunyien entre mig d'aquells.

Finalment, oblidant els petits entrebancs, ens donàrem les mans amb el vibrant «Cant dels adéus» a flor de llavis. L'any vinent, si Déu vol, aquest cercle serà més gran, molt més.

X. G. P.

SECCIO DE CULTURA

En el sorteig corresponent al mes d'Octubre ha estat premiat el soci Xavier Capdet i Solé, amb el llibre «Andorra»; autora: Montserrat Palau i Martí.

El soci premiat pot passar a recollir el llibre qualsevol dimarts o dijous de 8 a 10 del vespre, caduca als 60 dies del sorteig.

En cas de no ésser recollit, passara a formar part de la nostra biblioteca.

Espeleologia (1)

Es aquesta una paraula derivada del grec, «spélaion» cavernes i del complement «lógos» tractat, o sigui tractat de cavernes.

També es designa amb el mateix nom la ciència geològica que lligada íntimament a la morfologia i la hidrologia tracta del coneixement de les coves, junt amb el punt de vista topogràfic, geològic i biològic.

Geoespeleologia. Aquesta estudia l'origen i desenvolupament de les cavitats que son un producte de l'acció de l'aigua dintre dels massissos calcaris (també coneguts per «karst», provinent de certa regió de lugoslàvia) que mitjantçant processos d'erosió

per filtració de les aigües a les escletxes i fisures formades en els estrats i diaclases.

Estrats. Vé del llatí «stratus» llit. Realment capa de roques d'origen sedimentari que anà augmentant en capes horitzontals. Aquests de vegades s'inverteixen degut a moviments geològics o presions orogèniques, mentres n'hi ha que conserven la seva horitzontalitat.

Diaclases. Del grec «diáklasis» fractura, trencat natural. Fisura o esquerda en un estrat sense que els blocs originats sofriixin desplaçament vertical.

Clàstics. Aquests són deguts a derrumbaments interns degut a la decalcificació de les roques per la traspuació de l'aigua formant blocs i enderrocs de tota mida. Aquesta paraula derivada del grec «klastós» trencat, dividit vé de «kiao» trencar. D'aquí el nom. Dipòsit format per fragments d'altres roques pre-existents com arenisca, pissarres, aglomerats, etc.

Litogènies. Es la gran formació de diverses concrecions calcàries, molt típic en el paisatge subterrani. També rep el nom de fogilització. Aquestes, com es preveu, són les estalactites i estalagmites, orelles o banderes, exèntriques, florals, etc., les més conegudes són les primeres.

Bioespeleologia. Estudia la fauna de les cavernes. Els troglòfils, que són els qui fan vida parcialment subterrània, que alternen amb l'espai atmosfèric, com per exemple els coneguts rat-penats. Aquests actualment han estat objecte d'un estudi intens, tant en la seva orientació, forma de vida i migració, a la què han donat resultats fabulosos de desplaçament i altres.

Els troglobis, que constitueixen diverses espècies adaptades al mitjà subterrani amb vida permanent en ella. Són uns animals molt interessants que molts d'ells han esdevingut sense mitjà de vista, completament cecs. Destaquen en interès certes espècies arcaiques que són actualment anomenades «fòssils vivents» sense representació actual en les faunes exteriors, provinents d'altres eres geològiques avui desaparegudes sobre la terra i que han trobat o guardat la seva supervivència soterràniament.

Les actuals ciències físiques i químiques participen activament en l'estudi de fenòmens propis de les cavernes així com la raigactivitat, penetració de ratjos còsmics, mides de geotèrmia, ionització etc., així com també les causes que produeixen les misterioses estalagmites exèntriques que tant fan ballar el cap i que ningú dona una explicació adequada i que satisfagi.

La paleontologia i la prehistòria deuen també molt al treball dels espeleòlegs, així com la espeleometeorologia estudia les característiques especials dels microclimes subterranis.

Qüestió de noms o denominacions cove-rils, «gruta», «cova», «cavitat», «avenc», «antre», etc.

Al rebre el nom de cavitat sembla que està més empleat quan una d'elles està composta per diverses coves a la vegada, sales i galeries en què tingueren lloc fenòmens hidrològics o carstics.

La cova es compon d'una sola cavitat i per això molt sovint s'acostuma a denominar coves ai què són simplement baumes més o menys grans.

Avenc o també abisme és tota aquella que tendeix a la vertical, arribant a composicions com cova-avenc i avenc cova.

El nom d'antre sembla més aviat obra de l'home, com per exemple: lloc de confrontació de persones de malviure, (a on potser arriba al temps de malestrugances i derivats).

I finalment el terme de gruta sembla reservat a les cavitats d'un origen diferent al de l'acció de l'aigua sobre la calissa, com per exemple: les Catacombes.

Tècniques de l'exploració. L'espeleòleg ha de reunir les mateixes qualitats que les d'un bon escalador. El material antic era sumament pesat. Actualment, els nous aparells d'escala «elektron» degudes als estudis que Robert Joly efectuà al 1931, donen millor seguretat a l'espeleòleg, com també els cables d'acer de 2 mm., torns a mà i motor per els grans descensos verticals, cascals lleugers de rilsan, pals metàl·lics desmontables, cordes de nyló i els ja coneguts jumers, etc., fan que l'espeleòleg tingui un camp més ampli d'activitats.

A. FERRER

Resums històrics de Vilanova i Comarca (5)

El Castell de Castellet

El Partit judicial de Vilanova és dividit en 8 municipis (Vilanova, Sitges, Cubelles, Ribes, Olesa, Canyelles i Castellet). Tots ells tenen un origen antiquíssim. Abarquen una extensió de 261 km. quadrats.

Cadascuna d'aquestes viles té o tingué restes del seu remot castell, el qual donà nom a la població. Ell fou aixecat quan aquestes terres eren baluart de primera línia en la defensa contra els atacs dels sarraïns.

Durant els anys 713 i 714 tota Catalunya fou envaïda i ocupada pels àrabs, fins que Carlemany n'alliberà una part l'any 801 i procedí amb ella a la formació de la Marca Hispànica.

Alguns historiadors opinen que la frontera entre cristians i moros baixava d'El Montgut, seguia la riera de Marmellà i el jac del riu Foix, passant per Castellví, Castellet i Cubelles, motiu pel qual, com hom pot veure, fou el Baix Penedès (que ara anomenem «terra de ningú» on uns i altres avançaven i retrocedien durant molts anys. Aquest fou el motiu de l'erecció de diversos castells defensius.

Fins encara avui corren entre la gent moltes llegendes relacionades amb el sojorn de les hosts d'Alà per aquells contorns, tals com la que assegura que els moros tenien un passadís secret d'Olèrdola a les coves de Sitges, que els servia per fer passar peix fresc durant els setges. Segurament que és una mera fàbula.

Entre Vilanova i Cubelles hi ha un petit puig, conegut des de l'antigor amb el nom de «Juí del moro». Al «Mas d'En Palau» hi ha unes tosques, parets i escales que han d'ésser molt antigues, si bé és problemàtic de donar-lis origen islàmic. També coneixem

la Masia «Les Mesquites».

De les fortificacions que s'aixecaren per defensar aquestes terres dels invasors, unes s'han perdut, d'altres, si bé mutilades, conserven quelcom de la seva primitiva puixança i les més sortoses han estat restaurades segons forma primera, més o menys ben aconseguida.

De tots el castells n'hi ha un que mereix atenció especial. És el de Castellet. Degut a l'encertada restauració i al lloc agrest de l'emplaçament té una magnificència impressionant, que resta realçada en reflexar les aigües (quan n'hi ha) del Pantà de Foix la silueta dels seus murs i torres.

La Torre de l'Homenatge (segle XIII), muralles, torres quadrades, la barbacana, formen un conjunt harmònic i bel·licós que ens transporten a les èpoques llunyanes.

Hom sap que ja existia en el segle X. El 1178 el Bisbe d'Urgell, Arnau de Perexens, el vengué al Rei d'Aragó Alfons II, el Cast (1162-1196), per la suma de 100 sous barcelonins. Posteriorment pertanyé a les famílies Castellet, Rocafort i Cirera, fins que a l'any 1352 trobem com a posseïdor En Guillem de Camps. A finals del segle XIV passà a la família Segalers. De llavors comença la decadència, fins arribar, a començaments d'aquest segle, a ésser sols un munt de ruïnes. El 1928, passant a mans de l'historiador Josep de Peray i March, quedà restaurat totalment, tornant a la seva bellesa antiga. El seu escut d'armes és: un camp d'or amb les quatre barres.

Actualment el castell de Castellet és considerat com una de les millors obres militars migevals aixecades a Catalunya durant la Reconquesta.

Salvador LLORACH i SANTIS

NOTA: Tot lo referent a la part històrica del castell ha sigut recollit del llibre de Monreal de Riquer, Els castells Medievals de Catalunya.

Presidente: Pere Camarós i Robert
Secretario: Xavier Salleras i Asensio
Dirección boletín: Xavier Capdet i Solé

G. DOMINO - Rbla. Caudillo, 34 - Villanueva y Geltrú 1967